

Katowice, 17 października 2022 r.

Opinia

Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji

Krajowej Rady Radców Prawnych

do projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie szczegółowego sposobu przeprowadzania kontroli skazanych, tymczasowo aresztowanych, miejsc i przedmiotów oraz określenia wzorów protokołów tych kontroli

1. Opinia dotyczy tytułowego rozporządzenia, którego wydanie opiera się na delegacji ustawowej zawartej w art. 223n Kodeksu karnego wykonawczego (określanego dalej skrótowo KKW), dodanego ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw, która wejdzie w życie w dniu 1 stycznia 2023 r. W aspekcie oceny opiniowanego projektu istotne znaczenie ma podkreślenie, że wprowadzone w drodze wskazanej nowelizacji zmiany w obszarze prawa wykonawczego przewidują szczegółowe uregulowania dotyczące różnych rodzajów kontroli, której poddawane mogą być osoby odbywające karę pozbawienia wolności lub poddane tymczasowemu aresztowaniu, wymienionym także w projektowanym rozporządzeniu, mianowicie, kontroli pobieżnej, osobistej, kontroli cel i innych pomieszczeń, paczek, przedmiotów i bagaży, pojazdów, którymi są np. przewożeni skazani, miejsc ich pracy oraz kontroli generalnej. We wskazanych przepisach ustawowych znajdują unormowanie przede wszystkim cele i warunki przeprowadzenia poszczególnych rodzajów kontroli względem wymienionych określonych kategorii osób. W ustawie są również określone wymagania co do formy i treści dokumentacji określonych rodzajów przeszukania, a także obowiązki i prawa osób kontrolowanych, w tym m.in. prawo do skargi do właściwego sądu penitencjarnego w celu zbadania zasadności, legalności oraz prawidłowości przeprowadzenia kontroli osobistej. Na tle zarysowanej materii ustawowej należy stwierdzić, że przepisy przewidziane w opiniowanym rozporządzeniu mają charakter uzupełniający w stosunku do przepisów ustawy, a przedmiotem zawartych w nich

OŚRODEK BADAŃ, STUDIÓW I LEGISLACJI KRAJOWEJ RADY RADCÓW PRAWNYCH

KRAJOWA IZBA RADCÓW PRAWNYCH | ul. Powązkowska 15, 01-797 Warszawa | tel.: 22 300 86 40 | kirp@kirp.pl | NIP 5261043011

unormowań są w głównej mierze kwestie techniczne dotyczące poszczególnych rodzajów kontroli. Ponadto w załącznikach do projektowanego rozporządzenia przewidziane są wzory protokołów kontroli, odpowiadające pod względem struktury treściowej, wymaganiom ustawowym sformułowanym w art. 223f § 13-15 KKW. Przedstawiony zakres przedmiotowy opiniowanego projektu aktu wykonawczego jest adekwatny do upoważnienia ustawowego, udzielonego Ministrowi Sprawiedliwości w powołanym wyżej art. 223n KKW.

2. Zakres podmiotowy czynności kontrolnych, których techniczne uwarunkowania są przewidziane w projektowanym rozporządzeniu, jest spójny z regulacją ustawową, która znajduje zastosowanie – zgodnie z intytucją rozdziału XVb KKW – do osób skazanych i tymczasowo aresztowanych. Wynika on w sposób jednoznaczny z odesłania w § 2 analizowanego projektu do definicji osoby kontrolowanej, wprowadzonej w art. 242 § 11a KKW, zgodnie z którą pod pojęciem tym kryją się skazani lub tymczasowo aresztowani, którzy: 1) są poddani kontroli pobieżnej lub kontroli osobistej; 2) przebywają w kontrolowanych celach i pomieszczeniach; 3) posiadają lub do których należą kontrolowane paczki, przedmioty i bagaże; 4) są przewożeni kontrolowanym pojazdem do i z miejsca zatrudnienia poza zakładem karnym lub aresztem śledczym; 5) przebywają w kontrolowanym miejscu pracy poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego.
3. W § 3 opiniowanego projektu znajduje normatywny wyraz nakaz zachowania ostrożności przez funkcjonariusza i pracownika Służby Więziennej w ramach postępowania z osobą poddaną kontroli. Nakaz ten służy zabezpieczeniu wskazanych osób przed agresją kontrolowanych, a także zapobieżeniu działaniom godzącym w porządek lub bezpieczeństwo w zakładzie karnym lub areszcie śledczym. Można powiedzieć, że stanowi on pewną pragmatyczne zalecenie co do podejścia do czynności kontrolnych przez funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej. Rozwiązanie to nie nasuwa zastrzeżeń. Warto natomiast odnotować przy tym, że ochronie drugiej niejako strony czynności kontrolnych, a więc osoby kontrolowanej, podporządkowana jest reguła umiaru, statuowana słusznie na gruncie ustawowym, w art. 223f § 7 KKW, zgodnie z którą kontrola powinna być przeprowadzona w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby kontrolowanej. Można powiedzieć, że przedstawione rozwiązania służą zabezpieczeniu obu stron czynności kontrolnych realizowanych w warunkach działania Służby Więziennej.

OŚRODEK BADAŃ, STUDIÓW I LEGISLACJI KRAJOWEJ RADY RADCÓW PRAWNYCH

KRAJOWA IZBA RADCÓW PRAWNYCH | ul. Powązkowska 15, 01-797 Warszawa | tel.: 22 300 86 40 | kirp@kirp.pl | NIP 5261043011

4. Przepis § 4 analizowanego projektu rozporządzenia przewiduje wyposażenie funkcjonariuszy i pracowników dokonujących kontroli w środki techniczne o charakterze ochronnym, środki o charakterze technicznym służące m.in. do wykrycia przedmiotów niedozwolonych oraz środki służące do sprawdzenia biochemicznego. Ponadto przewiduje się możliwość wykorzystania służbowego psa wytresowanego do wyszukiwania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych. Zważywszy, że wykorzystanie wskazanych środków oraz psa jest podporządkowane celom kontroli, której poddawane są osoby odbywające karę pozbawienia wolności lub tymczasowo aresztowane, stworzenie takiej możliwości funkcjonariuszom i pracownikom Służby Więziennej nie powinno nasuwać wątpliwości.
5. Kolejne przepisy opiniowanego projektu (§ 5 - § 14) zawierają szczegółowe omówienie czynności składających się na kontrolę pobieżną oraz kontrolę osobistą osób skazanych i tymczasowo aresztowanych, a także ich porządek. Określone są w nich polecenia, które mogą być kierowane wobec osób kontrolowanych (§5, § 9, § 11 i § 14 analizowanego projektu), liczbę funkcjonariuszy przeprowadzających kontrolę (§ 6), miejsce, w którym jest ona dokonywana, a w przypadku kontroli osobistej także wyposażenie pomieszczenia kontroli (§ 7 i § 10). Ponadto w prezentowanej grupie przepisów określony jest sposób dokonywania kontroli, a więc to, że polega ona na sprawdzeniu wzrokowym i manualnym (§ 8, § 9 i § 13), oraz przewidziana jest możliwość użycia posiadanych urządzeń technicznych (§ 9). Na podkreślenie i aprobatę zasługuje wzgląd projektodawcy na ochronę podlegających sprawdzeniu miejsc intymnych przed ich dotykaniem ze strony funkcjonariuszy lub pracowników Służby Więziennej (§ 13 i § 14). Wymienione rozwiązania prawne należy ocenić pozytywnie.
6. Przepis § 15 opiniowanego projektu obejmuje rozległą regulację kontroli cel i innych pomieszczeń w oddziałach mieszkalnych, zakładającą planowy charakter takiej kontroli, odpowiednie zróżnicowanie jej częstotliwości, uwzględniające np. to, że ściana celi jest częścią ogrodzenia ochronnego zakładu karnego, oraz przewidującą podlegające szczególnej uwadze kontrolujących części cel i innych pomieszczeń i możliwość zatrzymania znajdujących się w celi przedmiotów, aby ustalić zasadność ich posiadania lub poddać szczegółowej kontroli. Dopełnieniem tej regulacji prawnej jest § 16 opiniowanego projektu,

OŚRODEK BADAŃ, STUDIÓW I LEGISLACJI KRAJOWEJ RADY RADCÓW PRAWNYCH

KRAJOWA IZBA RADCÓW PRAWNYCH | ul. Powązkowska 15, 01-797 Warszawa | tel.: 22 300 86 40 | kirp@kirp.pl | NIP 5261043011

który – w drodze częściowego odesłania do przepisu § 15 rozporządzenia – reguluje kontrolę pomieszczeń poza oddziałami mieszkalnymi, w których przebywają osadzeni. Przedstawione unormowania prawne zasługują na ocenę pozytywną. Jedynie w aspekcie możliwości zatrzymania przedmiotów należałoby rozważyć wyrażne jej przyjęcie nie tylko w odniesieniu do przypadków kontroli celi, ale również kontroli pomieszczeń w oddziałach mieszkalnych, w których przebywają osadzeni. Pozwoliłoby to uniknąć ewentualnych niejasności, czy przedmioty w takich pomieszczeniach, także mogą podlegać zatrzymaniu, skoro przepis § 15 pkt 4 (w proponowanym brzmieniu) przewiduje wprost taką możliwość jedynie w odniesieniu do przedmiotów znajdujących się w celi.

7. Dalsze przepisy projektowanego rozporządzenia obejmują uregulowanie zasad i porządku realizacji kontroli w pozostałych jej formach, a więc kontroli paczek, przedmiotów i bagaży (§ 17), kontroli pojazdów (§ 18), kontroli miejsc pracy poza zakładem karnym lub aresztem śledczym (§ 20) i kontroli generalnej (§ 21). Proponowane we wskazanym względzie rozwiązania nie nasuwają zastrzeżeń. Można natomiast zastanawiać się, biorąc pod uwagę, że w powołanych przepisach oraz § 15 i § 16 omawianej propozycji normatywnej przewiduje się odesłanie do odpowiedniego stosowania § 4 projektowanego rozporządzenia, określającego m.in. środki techniczne, które mogą być użyte w trakcie kontroli, czy nie należałoby zrezygnować z zawartego we wskazanym na końcu przepisie ograniczenia jego zastosowania do kontroli osobistej i pobieżnej, skoro ze wskazanych odesłań wynika, że znajduje on zastosowanie – odpowiednio – także do innych rodzajów kontroli. Wydaje się, że bardziej przejrzyste byłoby przyjęcie uregulowania o charakterze ogólnym, przewidującego – oczywiście przy założeniu odpowiedniego do rodzaju kontroli zakresu – wykorzystanie określonych środków technicznych czy innych środków oraz psa służbowego w odniesieniu do wszystkich odmian kontroli, aniżeli uzyskanie takiego efektu na drodze wykorzystania techniki odesłania do § 4 projektowanego rozporządzenia.
8. Projekt przewiduje wejście w życie jego przepisów z dniem 1 stycznia 2023 r., co koresponduje w pełni z wejściem w życie przepisów Kodeksu karnego wykonawczego, dla których jest dopełnieniem.
9. W konkluzji, podtrzymując parę podniesionych wyżej uwag, sugerujących pewne korekty w ramach poddanego analizie projektu rozporządzenia, można stwierdzić, że proponowane

OŚRODEK BADAŃ, STUDIÓW I LEGISLACJI KRAJOWEJ RADY RADCÓW PRAWNYCH

KRAJOWA IZBA RADCÓW PRAWNYCH | ul. Powązkowska 15, 01-797 Warszawa | tel.: 22 300 86 40 | kirp@kirp.pl | NIP 5261043011

w nim rozwiązania są adekwatne do standardów ochrony i warunków kontroli skazanych oraz tymczasowo aresztowanych przyjętych na gruncie ustawowym w przywołanej na wstępie nowelizacji Kodeksu karnego wykonawczego i z tej perspektywy zasługują na akceptację.

Opracował dr hab. Jarosław Zagrodnik, prof. UŚ - radca prawny